

Malmö universitets remissvar avseende betänkandet Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning (SOU 2024:81)

Bilaga

I det följande redogörs för Malmö universitets remissvar avseende betänkandet *Ämneskunskaper och lärarskicklighet – en reformerad lärarutbildning* (SOU 2024:81). Malmö universitets remissvar är strukturerat med utgångspunkt i de anvisningar som anges i remissdirektivet. Inledningsvis ges en kort och sammanfattande beskrivning av synpunkter som lärosätet särskilt önskar framhålla. Därefter redogörs mer utförligt för såväl ett urval av dessa som för andra övergripande synpunkter på betänkandet. Avslutningsvis delges universitetets kommentarer kring betänkandets konsekvensanalys.

Sammanfattande synpunkter

Sammanfattningsvis önskar Malmö universitet särskilt framhålla följande synpunkter:

- Malmö universitet delar utredningens bedömning att lärarutbildningen behöver ökade resurser. Vid ett minskat antal studenter är det helt nödvändigt att ersättningen per student ökar och universitetet tillstyrker därför förslaget om höjd ersättningsnivå för studier inom lärarutbildningarna. Malmö universitet välkomnar också den möjlighet till kvalitetsutvecklande arbete i form av inte minst ökad lärarledd tid som en resursförstärkning skulle medföra.
- Malmö universitet delar utredningens slutsatser om att studenter som antas till lärarutbildning måste ha goda förutsättningar att tillgodogöra sig och fullfölja lärarutbildningen. Av skäl som utvecklas i kommande avsnitt ser dock Malmö universitet kritiskt på förslagen om höjda antagningskrav motsvarande gymnasiebetyg C i svenska och svenska som andraspråk för ämneslärarutbildningen och grundskollärarutbildningen (f-3 och 4-6), samt betygskravet D i samma ämnen för förskollärarutbildningen.
- Malmö universitet tillstyrker att kognitionsvetenskapliga perspektiv bidrar med lärarutbildningsrelevant kunskap och ingår som en del av lärarutbildningarnas innehåll. Men vad gäller utredningens förslag om kompetensutveckling inom området ställer Malmö universitet sig principiellt

frågande till att ett betänkande på detaljnivå skriver fram både mål och medel för akademiska lärares kompetensutveckling.

- Malmö universitet tillstyrker att lärarutbildningsrelevant forskning som syftar till att generera evidensbaserade undervisningsmetoder på det sätt som utredningen förordar utgör adekvat innehåll i en lärarutbildning. Malmö universitet önskar samtidigt framhålla att lärarutbildning behöver baseras på en mångfald av perspektiv, däribland forskning med sikte på evidensbaserad kunskap, välgrundade och systematiskt genomförda fallstudier samt kunskap om både utbildningsteori och utbildningsfilosofi.
- Malmö universitet avstyrker den genomgående formuleringen ”yrkesverksamhetens evidensbaserade vetenskapliga grund” i de föreslagna examensmålen för lärarutbildningarna. I sammanhanget kan noteras att Högskolelagen tillämpar begreppet vetenskaplig grund och inte evidensbaserad vetenskaplig grund (1 kap. 2 § högskolelagen) och Malmö universitet anser att den formuleringen är tillämplig även på lärarutbildningarna.
- Förslagen om stärkta ämneskunskaper tillstyrks av Malmö universitet. Att detta möjliggörs genom att reducera den utbildningsvetenskapliga kärnan från 60 hp till 45 hp väcker dock många viktiga frågor kring hur innehållet i densamma formeras på bästa sätt, och flera av dessa förblir obesvarade inom ramen för utredningen. Därför förordar Malmö universitet att analysen av kunskapsinnehållet i utbildningsvetenskaplig kärna fördjupas. Malmö universitet förordar också att företrädare för lärarutbildningarna ingår i en sådan analys.
- Malmö universitet delar utredningens uppfattning att frågan om lärosätesövergripande samarbete kring ämnesutbudet inom ämneslärarutbildningen med fördel involverar lärosätena. Däremot avstyrker Malmö universitet att ett sådant uppdrag skrivs in i regleringsbrev och återspeglaras i årsredovisning. Malmö universitet noterar att SUHF omnämns som en möjlig nationell aktör i sammanhanget, och i den mån som SUHF ställer sig positivt till att arbeta med avsedda samarbets- och samordningsfrågor på nationell nivå bejakas detta av Malmö universitet.
- Malmö universitet önskar understryka att samarbete inom ämneslärarutbildningen i många avseenden är en mycket komplex fråga. Malmö universitet tillstyrker därför utredningens förslag om att det från och med årsskiftet 2027/2028 tillskjuts särskilda nationella medel såväl till små ämnen som till utvecklingsprojekt inom området.
- Härutöver tillstyrker Malmö universitet att Vidareutbildning av lärare och förskollärare som saknar behörighet (VAL) permanentas och att satsningen på arbetsintegrerad lärarutbildning (AIL) förlängs till och med 2032. I det senare fallet önskar Malmö universitet dock påtala stora svårigheter med att på huvudmannanivå tillgängliggöra utbildningsanställningar åt studenterna. Malmö universitet tillstyrker vidare att satsningen på kompletterande

pedagogisk utbildning (KPU) som vänder sig till personer med forskarexamen inte förlängs.

- Malmö universitet avstyrker att försöksverksamheten med KPU 60 och KPU 75 förlängs. Ett beslut om förlängning av försöksverksamheten bör invänta resultaten av Universitetskanslersämbetets pågående utvärdering av densamma.

Malmö universitets övergripande synpunkter

Malmö universitets övergripande synpunkter är strukturerade utifrån de förslag i utredningen som lärosätet finner särskilt angelägna att kommentera. Vilka dessa är framkommer av rubriksättningen för respektive avsnitt i den nedanstående framställningen. I det sista avsnittet kommenteras utredningens förslag på förändrade examensmål och andra förändringar i förordningen.

Höjda antagningskrav till lärarutbildning och förskolläraryt utbildning (avsnitt 11.2–11.3)

Mot bakgrund av en beskrivning av lågt söktryck till lärarutbildning och lärarstudenters bristande förkunskaper föreslår utredningen införandet av gymnasiebetyg C i svenska och svenska som andraspråk som antagningskrav för tillträde till grundlärarutbildning med inriktning f-3 och 4-6 samt ämneslärarutbildning.

Malmö universitet delar utredningens slutsatser om att studenter som antas till lärarutbildning måste ha goda förutsättningar att tillgodogöra sig och fullfölja lärarutbildningen på sätt som är förenliga med examensmålen, och som gör dem förberedda på yrkesverksamheten på bästa sätt. Utredningens förslag om höjda antagningskrav aktualiserar emellertid en rad olika problem som Malmö universitet vill påtala. Dessa gäller exempelvis frågor som berör breddad rekrytering, breddat deltagande, och att olika lärarstudenter med utredningens förslag skulle antas på olika premisser. Vidare begränsas tillträdet till lärarutbildning betänkligt för presumtiva studenter med goda gymnasiebetyg inom exempelvis det naturvetenskapliga området, även om de enligt betygsskalan uppnått godkända betyg i svenska/svenska som andraspråk i form av D eller E (men inte nått upp till betyget C).

Malmö universitet finner det svårt att bortse från att förslaget om höjda antagningskrav i hög grad hänvisas till problem på andra och tidigare nivåer i skolsystemet i form av betygsättning i gymnasieskolan. Utredningen riktar i sammanhanget kritik mot betygsinflation i skolformen – en kritik som Malmö universitet delar och har framfört till regeringen. Att införa höjda betygskrav som ett sätt att komma till rätta med betygsinflation är emellertid inte en åtgärd som Malmö universitet ställer sig bakom. Däremot ser Malmö universitet positivt på att betygsfrågan analyserats närmre i den nyligen avslutade utredningen om likvärdiga betyg och meritvärden i svensk skola (SOU 2025:18).

En annan kritisk aspekt av förslagen om höjda antagningskrav avser de minskade studentvolymerna som skulle följa på dessa. I det sammanhanget vill Malmö

universitet framhålla att Skolverkets Lärarprognos 2024, som kommit efter det att utredningen färdigställts, bör beaktas.¹ I denna pekas på fortsatt lärarbrist inom flera lärargrupper under kommande decennier. Skolverket beräknar exempelvis att det för åren 2024–2038 kommer att finnas en brist på cirka 10 500 förskollärare. Att samtidigt genomföra åtgärder som minskar antalet förskollärestudenter och i längden antalet utbildade förskollärare framstår i ljuset av detta som mycket problematiskt utifrån ett kompetensförsörjningsperspektiv.

Ökade resurser till lärarutbildningarna (avsnitt 18.2)

Malmö universitet ställer sig positivt till utredningens förslag om att stärka kvaliteten inom lärarutbildningarna genom höjd ersättning. Den resursbrist som idag präglar lärarutbildningarna har negativa effekter både för kvalitetsarbetet i allmänhet och för omfattningen av lärarstudenternas lärarledda tid i synnerhet.

För att åstadkomma den kvalitetsförstärkning som utredningen föreslår krävs både att det minskade antalet studenter – som en följd av eventuellt höjda antagningskrav – inte medför en motsvarande minskning av lärosätenas takbelopp, och att det införs högre ersättningsbelopp inom lärarutbildningarna. Ett bibehållet takbelopp utan medföljande höjning av ersättningsnivån skulle riskera att inte bidra till ökade resurser för de aktuella utbildningarna.

Malmö universitet ser positivt på det specifika förslaget om att införa särskilda ersättningsbelopp för ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier (18.2.2). Förslaget om att införa ett nytt och högre ersättningsbelopp för HTJS- och NFT-områdena på lärarutbildningarna skulle innebära en högre ersättning, utan att principen för kursklassificering, avräkning eller redovisning ändras – vilket är positivt.

Ett alternativt sätt att höja ersättningen till lärarutbildningen skulle vara att höja ersättningsnivån för utbildningsområdet Undervisning samtidigt som detta område – genom beslut i regleringsbrev – tillämpas även för ämnesstudier och ämnesdidaktiska studier inom lärarutbildningarna, ämnen som av utredningen konstateras vara underfinansierade idag. Ersättningsbeloppet för Undervisning behöver då höjas till en nivå som innebär utökade resurser inom såväl nuvarande HTJS-område som NTF-område på lärarutbildningarna. Enligt utredningens egna beräkningar finns detta reformutrymme, till följd av den minskning av antalet studenter som prognosticeras.

Malmö universitet vill i sammanhanget betona att resursförstärkningar är av helt avgörande betydelse för arbetet med en stärkt kvalitet inom lärarutbildningen, och för arbetet med att framgångsrikt implementera de reformer som utredningen föreslår.

Fokus på evidensbaserade metoder (bl a avsnitt 16.4; författningsförslag)

Utredningen återkommer vid upprepade tillfällen till betydelsen av vad som benämns som evidensbaserade metoder och evidensbaserad kunskap. Betydelsen

---

¹ *Lärarprognos 2024*. Rapport 2025:2. Skolverket.

understryks genom att ”evidensbaserade undervisningsmetoder” föreslås att skrivas in såväl i examensmålen för lärarutbildning som i förordningstexten om undervisningens inriktning inom utbildningsvetenskaplig kärna.

Malmö universitet delar utredningens uppfattning att lärarutbildningsrelevant forskning som syftar till att generera evidensbaserade undervisningsmetoder utgör adekvat innehåll i en lärarutbildning. Däremot anser Malmö universitet att utredningen utgår från en alltför snäv uppfattning om vad ”evidens” är.

Forskning som syftar till att tillskapa evidens i den mening som utredningen föreskriver har sin grund i medicinsk vetenskap och det går av flera skäl – sociala, relationella, psykologiska och socioekonomiska – inte att likställa medicinsk forskningsdesign med utbildningsvetenskaplig. Det går inte heller att sluta sig till att den förordade forskningsinriktningen i alla lägen är den som bäst svarar upp mot vare sig lärarstudenters eller skolverksamheters kunskapsbehov. Att likställa skolans vetenskapliga grund med evidensbaserade undervisningsmetoder – enligt den beskrivning som görs i utredningen – är därför ingen väg att slå in på för svensk lärarutbildning.

Malmö universitet vill mot denna bakgrund betona att lärarutbildningen behöver baseras på en mångfald av perspektiv, däribland forskning med sikte på evidensbaserad kunskap, välgrundade och systematiskt genomförda fallstudier samt kunskap om både utbildningsteori och utbildningsfilosofi. Vad som utgör lärarutbildningens vetenskapliga grund – och på vilka vetenskapliga metoder som denna ska baseras – kan emellertid inte detaljstyras från politisk nivå.

Fokus på kognitionsvetenskap (avsnitt 15)

Precis som evidensbaserade metoder ges begreppet kognitionsvetenskap en framträdande plats i utredningens resonemang och förslag, på ett sätt som samtidigt undantränger andra vetenskapliga och teoretiska perspektiv. Malmö universitet har inte något att invända mot att lärarutbildningsrelevanta kognitionsvetenskapliga perspektiv ingår i lärarutbildning, men utredningens emellanåt ensidiga fokus på särskilda teoretiska perspektiv blir problematiskt i ljuset av betydelsen av såväl vetenskaplig pluralism som akademisk frihet.

Som Malmö universitet ser på saken är det viktigt att kognitionsvetenskapliga perspektiv på lärande ingår som delar och perspektiv inom exempelvis det didaktiska och ämnesdidaktiska kunskapsområdet, och på så vis integreras i ett professionsfält för lärare. Det bör dock inte studeras som en egen disciplin i ”rena” kurser i kognitionsvetenskap och hanteras av personal utan en vidare lärarutbildningsrelevant kunskaps- och erfarenhetsgrund. Kognitionsvetenskap kan bidra med viktiga perspektiv på lärande, men en ensidig biologisk/neurovetenskaplig förklaringsmodell av människan och hennes lärande utgör ingen lämplig grund för någon lärarutbildning.

I sammanhanget vill Malmö universitet därtill framhålla att utredningens skrivningar kring kognitionsvetenskap riskerar att bli detaljstyrande på sätt som i

vissa delar ter sig svårförenliga med såväl den akademiska friheten som lärosätenas självständiga planering och genomförande av sina verksamheter. Detta blir som allra tydligast när utredningen föreskriver specifik kompetensutveckling av lärarutbildare inom området (sid. 350). Malmö universitet ifrågasätter inte – enligt ovan – att kognitionsvetenskap kan bidra med lärarutbildningsrelevant kunskap. Däremot ställer sig Malmö principiellt frågande till att ett betänkande på detaljnivå skriver fram både mål och medel för akademiska lärares kompetensutveckling.

Läs- och skrivinläring (avsnitt 16)

Malmö universitet har inga invändningar mot utredningens slutsatser om att strukturerad ljudningsmetod ska ingå som en del av lärarutbildningsinnehållet i förskolläro- och grundläro-utbildning. Men även i detta sammanhang kan en ensidighet i utredningens ansatser uttydas.

Malmö universitet vill påtala betydelsen av en väl balanserad läsundervisning i grundskolan. Framför allt vill Malmö universitet understryka att både aktiviteterna ”lästräna” och ”läsuppleva” behövs för att fostra läsande individer. Med ”lästräna” avses bland annat strukturerad ljudningsmetod och med ”läsuppleva” avses mötet med texter som berör, berikar och behandlar elevintressanta frågor. Om lärarstudenter senare ska kunna inspirera och vägleda elever i läsning, så behöver barnlitteratur och översiktlig kännedom om litteraturvetenskap ges plats i utbildningen.

Ökade ämnesstudier och reducerat och förändrat innehåll i utbildningsvetenskaplig kärna (avsnitt 14)

För att bereda mer utrymme åt ämnesstudier, ämnesdidaktik, evidensbaserade metoder och kognitionsvetenskap utan att förlänga lärarutbildningarna föreslår utredningen att studierna inom den utbildningsvetenskapliga kärnan reduceras från 60 hp till 45 hp.

Malmö universitet delar utredningens bedömning att lärarutbildningarna inte bör förlängas. Malmö universitet är dock kritiskt till utredningens förslag gällande vilket kunskapsinnehåll som ska definiera den reducerade utbildningsvetenskapliga kärnan, vilket innebär att specifika vetenskapliga och teoretiska perspektiv – såsom specifika evidensbaserade metoder och kognitionsvetenskap – ges särskilt utrymme på bekostnad av exempelvis skolhistoria, läroplansteori samt vetenskapsteori och forskningsmetod. Det senare skulle innebära att den vetenskapsteoretiska grunden för det utbildningsvetenskapliga kunskapsområdet skulle gå förlorad i utbildningen, med följderna att lärarstudenter inte rustas för att skriva examensarbete eller förbereds för forskarstudier inom det gemensamma professionsämnet. Det skulle också innebära att vissa särskilda vetenskapliga perspektiv ges företräde framför andra, samtidigt som studenternas förmåga att analysera just vetenskapliga perspektiv och metoder reduceras.

Läro- och skrivinläringarna brukar själva varna för stoffträngsel och Malmö universitet inser problematiken med att stärka vissa delar av läro- och skrivinläringarna utan att också

reducera utbildningen från annat innehåll. Vidare delar Malmö universitet utredningens uppfattning att den utbildningsvetenskapliga kärnan behöver hitta en form och ett innehåll som på ett ännu bättre sätt svarar upp mot lärarstudenternas kunskapsbehov. Men med tanke på de många invändningar mot det rådande förslaget som kan göras förordar Malmö universitet att analysen av kunskapsinnehållet i den reducerade utbildningsvetenskapliga kärnan fördjupas. Malmö universitet förordar också att företrädare för lärarutbildningarna ingår i en sådan analys.

Ökat samarbete mellan lärosäten inom ämneslärarutbildning för att stärka ämneslärarutbildningens kvalitet (avsnitt 13)

I utredningen föreslås att lärosätena ges i uppdrag att gemensamt planera utbudet och dimensioneringen av lärarutbildningarna, och att uppdraget ges i regeringens regleringsbrev för universitet och högskolor (s.258.). För uppföljning av uppdraget föreslås att lärosätena i sina respektive årsredovisningar åiterrapporterar hur de har samverkat kring lärarutbildningarna, och hur samverkan har bidragit till läraryförsörjningen nationellt och regionalt. Med detta som underlag föreslås att Universitetskanslersämbetet ges i uppdrag att analysera hur lärosätena tagit sig an uppdraget.

Malmö universitet delar utredningens uppfattning att frågan om samarbete med fördel involverar lärosätena. Malmö universitet är redan engagerat i egeninitierade samarbeten kring ämnesutbudet av ämneslärarutbildning med både Lunds universitet och Högskolan i Halmstad, och ställer sig principiellt sett positivt till ett utvidgat samarbete. Däremot avstyrker Malmö universitet att ett sådant uppdrag skrivs in i regleringsbrev och åiterrapporteras i årsredovisning.

Malmö universitet vill i sammanhanget understryka att frågan om samarbete inom ämneslärarutbildning är inbäddad i ett flertal omständigheter som i praktiken gör sådant samarbete mycket komplext. Som utredningen skriver fram ser ämneslärarutbildningarnas studiegångar mycket olika ut med avseende på ämnesstudier, verksamhetsförlagd utbildning och studier i utbildningsvetenskaplig kärna. Detta medför ofta stora problem med att få de egna eventuella behoven att länka i andra lärosätens utbildningsstrukturer. Vid Malmö universitet förekommer därtill – liksom inom många andra lärosäten – intern samläsning mellan t ex första- och andraämnesstudier eller mellan studenter inom olika ämneslärarutbildningsinriktningar. Detta försvårar den externa anpassningen ytterligare. Det är också viktigt att poängtera att ämneslärarutbildning – utöver att bedrivs inom flera olika inriktningar – med nödvändighet delar upp studenterna i många olika större eller mindre ämnesstudiegrupper. Att uppnå större studentgrupper i en studentkull i t ex fysik, kemi, biologi, geografi, spanska, tyska eller franska samtidigt som lärosätena ska ta hänsyn till de regionala nyrekryteringsbehoven i ämnena är ingen uppgift som låter sig göras på ett enkelt sätt.

Malmö universitet bedömer vidare – precis som utredningen – att ett utökat nationellt samarbete kring ämnesutbudet förutsätter en nationell samarbetsstruktur,

och att en sådan inte finns att tillgå i dagsläget. I det sammanhanget framhålls av utredningen att Lärarutbildningskonventet skulle kunna utgöra en sådan, genom att ta ansvar för frågor som gäller samverkan och samordning mellan lärosätena (sid. 261). Malmö universitet innehar fram till halvårsskiftet 2025 ordförandeskap och sekretariat för Lärarutbildningskonventet och kan emellertid konstatera att konventets organisering, representation och resurser inte medger någon samverkande funktion mellan lärosätena i en mera operativ mening och enligt de resonemang som förs i betänkandet. Malmö universitet noterar också att SUHF omnämns som en möjlig aktör i sammanhanget, och i den mån som SUHF ställer sig positivt till att arbeta med avsedda samarbets- och samordningsfrågor på nationell nivå bejakas detta av Malmö universitet.

Mot denna bakgrund ser Malmö universitet positivt på utredningens förslag om att det från och med årsskiftet 2027/2028 tillskjuts särskilda nationella medel såväl till små ämnen som till utvecklingsprojekt avseende lärosätesövergripande samverkan. I det senare sammanhanget kan SUHF:s pågående utredning om nationellt samarbete kring ämnesutbudet inom ämneslärarutbildning bidra med ett fördjupat empiriskt underlag (dnr SU-850-0010-22).

Övriga kommentarer

Ett av utredningens viktigaste ingångsvärde är att föreslå åtgärder för att öka såväl lärarutbildningens som läraryrkets status. Malmö universitet delar denna ambition. Lärosätet delar också utredningens uppfattning att lärarutbildningens kvalitet utgör en central komponent i sammanhanget. Malmö universitet finner inte desto mindre skäl att kommentera de värderingskriterier som utredningen ofta tillämpar när kvalitet inom lärarutbildning görs till föremål för bedömning. Dessa handlar om att många lärarstudenter upplever att de inte är tillräckligt förberedda för yrket.

Sådana slutsatser är viktiga och de utgör ett centralt underlag i universitetets kvalitetsarbete. Upplevelsen av att vara förberedd för ett givet yrke formas emellertid i ett komplext samspel mellan en rad olika faktorer, som inbegriper inte bara utbildningen som sådan, utan också den arbetslivskontext som studenterna möter – i form av t ex yrkets komplexitet, introduktionsprogram, krav, stöd och resurser – samt förväntningar på vad en professionsutbildning är och kan vara. De utmaningar som många studenter från professionsutbildningar möter under den första tiden i yrket är inte något som fullt ut kan hanteras preventivt och inom ramen för en utbildning. En sådan föreställning riskerar att skapa en missvisande planeringshorisont för utbildningen. Den leder också tankarna i en riktning mot att studenter ska avkräva av sig själva att de redan som nybörjare i yrket ensamma ska kunna hantera alla de nya och mer eller mindre komplexa situationer som de ställs inför. Detta är ingen bra utgångspunkt för vare sig nya lärares kvarvarande i yrket eller för läraryrkets status. Mot denna bakgrund anser Malmö universitet att det är problematiskt att utredningen inte uppmärksammar betydelsen av att skolhuvudmän ger nyutexaminerade lärare en genomtänkt och adekvat introduktion till arbetslivet.

Det är också problematiskt att en utredning som adresserar den utbildning som ska forma framtidens lärare inte reflekterar kring vad artificiell intelligens har för betydelse för lärandet, varken som potentiellt problem eller som möjlighet. I det här fallet hade utredningen inte minst kunnat knyta an till AI-kommissionens samtidigt pågående arbete med en färdplan som beskriver hur ”AI kommer, och bör, ha en stor inverkan på skolan. Det gäller såväl innehållsmässigt som pedagogiskt. Det handlar om att ta vara på teknikens möjligheter men också att tydliggöra dess problem.”² Detta bör en utredning som tar sikte på att rama in de framtida lärarnas utbildning rimligtvis reflektera över.

Malmö universitet noterar vidare att befintliga examensmål som handlar om t ex jämställdhet, jämlikhet och diskriminering föreslås att avskaffas. Samtidigt förväntas lärarstudenter tillägna sig kunskaper i sådana frågor inom ramen för utbildningsinnehåll som är kopplat till skolans värdegrund. Utredningens förslag innebär att det mer övergripande examensmålet om att ”visa kunskap om skolväsendets organisation och styrdokument, vilket innefattar läroplaner, kursplaner och skolans värdegrund” anses tillräckligt.

Malmö universitet är positiva till att minska antalet examensmål men önskar samtidigt påtala att det finns en diskrepans avseende detaljeringsgrad för olika examensmål, där specifika vetenskapliga teorier och metoder preciseras, medan frågor såsom jämställdhet och diskriminering anses för detaljerade för att omnämnas. Detta är i linje Malmö universitets ståndpunkt att de specifika formuleringarna i examensmålen avseende t ex evidensbaserad vetenskaplig grund och evidensbaserade metoder bör omformuleras (se nedan).

Malmö universitets kommenterar avseende förslag på förändrade examensmål och andra förändringar i förordning

I det följande kommenteras de föreslagna lydelseerna av examensmålen. Dessa kommentarer är strukturerade utifrån de fyra olika lärarutbildningsexamina som ges: förskollärarexamen, yrkeslärarexamen, grundlärarexamen samt ämneslärarexamen. Därefter följer Malmö universitets kommentarer avseende övriga förslag på ändring av förordning.

Förskollärarexamen

Kunskap och förståelse

Malmö universitet tillstyrker kunskaps- och förståelsemålen och deras formuleringar med undantaget:

s. 53 ”– visa kännedom om vetenskapliga metoder, yrkesverksamhetens evidensbaserade vetenskapliga grund, kunskap om relationen mellan vetenskaplig

---

² AI-kommissionens Färdplan för Sverige, 2024: s. 64

grund och beprövad erfarenhet i yrkesutövningen samt insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete”

Förslaget pekar mot att det finns en vetenskaplig grund för lärarutbildning som är genererad från forskningsinriktningar som leder fram till evidens enligt det sätt som förordas i utredningen. Detta vänder sig Malmö universitet emot. I sammanhanget kan särskilt noteras att högskolelagen använder sig av begreppet vetenskaplig grund och inte evidensbaserad vetenskaplig grund (1 kap. 2 § högskolelagen)

Givet utredningens snäva definition av ”evidens” föreslås i stället:

– visa kännedom om vetenskapliga metoder, yrkesverksamhetens vetenskapliga grund, kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i yrkesutövningen samt insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete inklusive evidensbaserade metoder.

Färdighet och förmåga

Malmö universitet tillstyrker målformuleringarna med följande undantag:

s. 53 ”– visa förmåga att tillämpa kunskaper i didaktik och kognitionsvetenskap samt sådan fördjupad förmåga att tillämpa kunskaper i ämnen, ämnesdidaktik och metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser för att skapa förutsättningar för alla elever att lära och utvecklas.”

Formuleringen är olycklig i det att den tappar bort ett av lärarutbildningarnas viktigaste kunskapsfält, pedagogik. Formuleringen nedan kompletterar men utan att tappa bort något innehåll:

- visa förmåga att tillämpa kunskaper i didaktik, pedagogik och kognitionsvetenskap samt sådan fördjupad förmåga att tillämpa kunskaper i ämnen, ämnesdidaktik och metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser för att skapa förutsättningar för alla elever att lära och utvecklas.

s. 53-54 ”– visa förmåga att utifrån vetenskaplig grund värdera och tillämpa aktuell evidensbaserad kunskap, egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att utveckla verksamheten, elevernas lärande och skolans pedagogiska utvecklingsarbete.”

Malmö universitet finner målformuleringen otydlig. Den rymmer begreppsliga oklarheter och kommer att bli svårtolkad utifrån t ex att ”evidensbaserad kunskap” också är forskningsresultat. För att undvika konceptuell oklarhet föreslås:

– visa förmåga att utifrån vetenskaplig grund värdera och tillämpa egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att utveckla verksamheten, elevernas lärande och skolans pedagogiska utvecklingsarbete.

s. 54 – ” visa förmåga att strukturerat utvärdera, bedöma och utveckla barns olika dimensioner och nivåer av fonologisk medvetenhet.”

Malmö universitet önskar påtala att på detta vis utvärdera individuella barns kunskaper innebär att bryta med förskolans långa pedagogiska kunskapstradition. Malmö universitet avstyrker formuleringen.

Yrkeslärarexamen

Kunskap och förståelse

Malmö universitet tillstyrker målförslagen med följande undantag:

s. 56 ” – visa sådana kunskaper i didaktik och kognitionsvetenskap samt fördjupade kunskaper i ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt samt visa kunskap om vuxnas lärande”

Formuleringen är olycklig i det att den tappar bort ett av lärarutbildningarnas viktigaste kunskapsfält, pedagogik. Formuleringen nedan kompletterar men utan att tappa bort något innehåll:

– visa sådana kunskaper i didaktik, pedagogik och kognitionsvetenskap samt fördjupade kunskaper i ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för yrkesutövningen i övrigt samt visa kunskap om vuxnas lärande.

s. 56 ”– visa kännedom om vetenskapliga metoder, yrkesverksamhetens evidensbaserade vetenskapliga grund, kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i yrkesutövningen samt insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete,”

Formuleringen av målet är olycklig på flera sätt. Dels blir relationen mellan det som föreslås vara ”evidensbaserad vetenskaplig grund” och ”insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete” oklar. Det är exempelvis svårt att se att det finns ”evidensbaserad vetenskap” som inte är en del av aktuellt ”forsknings- och utvecklingsarbete”. Dels pekar förslaget mot att det finns en vetenskaplig grund för lärarutbildning som är genererad från forskningsinriktningar som arbetar med evidens enligt det sätt som förordas i utredningen. Detta vänder sig Malmö universitet emot. I sammanhanget kan särskilt noteras att högskolelagen använder sig av begreppet vetenskaplig grund och inte evidensbaserad vetenskaplig grund (1 kap. 2 § högskolelagen)

Formuleringen nedan kan potentiellt lösa några av problemen utan att tappa bort någon av de ingående delarna:

– visa kännedom om vetenskapliga metoder, yrkesverksamhetens vetenskapliga grund, kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet i

yrkesutövningen samt insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete inklusive evidensbaserade metoder.

Färdighet och förmåga

s. 57 ” – visa förmåga att tillämpa kunskaper i didaktik och kognitionsvetenskap samt sådan fördjupad förmåga att tillämpa kunskaper i ämnen, ämnesdidaktik och metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser för att skapa förutsättningar för alla elever att lära och utvecklas.”

Formuleringen är olycklig i det att den tappar bort ett av lärarutbildningarnas viktigaste kunskapsfält, pedagogik. Formuleringen nedan kompletterar men utan att tappa bort något innehåll:

– i visa förmåga att tillämpa kunskaper i didaktik, pedagogik och kognitionsvetenskap samt sådan fördjupad förmåga att tillämpa kunskaper i ämnen, ämnesdidaktik och metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser för att skapa förutsättningar för alla elever att lära och utvecklas.

s. 57 ”– visa förmåga att utifrån vetenskaplig grund värdera och tillämpa aktuell evidensbaserad kunskap, egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att utveckla verksamheten, elevernas lärande och skolans pedagogiska utvecklingsarbete.”

Malmö universitet finner målformuleringen otydlig. Den rymmer konceptuella oklarheter och kommer att bli svårtolkad utifrån t ex att ”evidensbaserad kunskap” också är forskningsresultat. För att undvika konceptuell oklarhet föreslås:

– visa förmåga att utifrån vetenskaplig grund värdera och tillämpa egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att utveckla verksamheten, elevernas lärande och skolans pedagogiska utvecklingsarbete.

Grundlärarexamen

De examensmål som kommenteras ovan återkommer också som examensmål när det gäller grundlärare F-3, 4-6 och fritidshem (s.58-63). Motsvarande revideringar av examensmålen föreslås också i dessa fall.

Utöver detta önskar Malmö universitet tillföra följande kommentarer:

s. 60 ”För grundlärarexamen med inriktning mot arbete i förskoleklass och grundskolans årskurs 1–3 ska studenten dessutom

– visa kunskap om olika metoder för läs- och skrivinlärning med fördjupad kunskap om strukturerad ljudningsmetod och om elevers kommunikation och språkutveckling,

- visa fördjupad kunskap om matematikinläring, och
- visa fördjupad kunskap i bedömning av elevers lärande och utveckling”

Målet ”visa kunskap om olika metoder för läs- och skrivinläring med fördjupad kunskap om strukturerad ljudningsmetod och om elevers kommunikation och språkutveckling” är alltför detaljreglerande. I stället föreslås följande:

- visa kunskap om olika metoder för läs- och skrivinläring inklusive strukturerad ljudningsmetod och om elevers kommunikation och språkutveckling samt om barnlitteratur.

Malmö universitet erfar att flera lärarstudenter har sporadiska till starkt begränsade kunskaper om barnlitteratur när de träder in i utbildningen, som av det skälet föreslås som ett tillägg i examensmålet.

Ämneslärarexamen

De examensmål som kommenterades under förskollärarexamen och yrkeslärarexamen återkommer också i fråga om ämneslärarexamen (s. 63-65). Motsvarande revideringar av examensmålen föreslås också i dessa fall.

1.2 Förslag till förordning om ändring i förordning (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare

Tillstyrker.

1.3 Förslag till förordning om ändring i förordning (2011:686) om kompletterande pedagogisk utbildning som leder till ämneslärarexamen

Tillstyrker.

1.4 Förslag till förordning om ändring i förordning (2011:689) om vissa behörighetsgivande examina för legitimation som lärare och förskollärare och om högskoleutbildningar för vidareutbildning av lärare och pedagogisk personal inom förskolan som leder till lärar- eller förskollärarexamen

Tillstyrker.

1.5 Förslag till förordning om ändring i förordning (2021:1335) om utbildning till lärare och förskollärare

Malmö universitet förordar enligt tidigare kommentar en fördjupad analys av vilket innehåll som ska ingå i utbildningsvetenskaplig kärna. Följande reflektioner kring förordningstexten medföljer som ytterligare reflektionsgrunder:

s. 73 ”– elevernas lärande, kognitiva utveckling och inläring, samt specialpedagogik,”

Målet formuleras för snävt och bör också uppmärksamma elevernas sociala utveckling. Förslagsvis med följande tillägg:

– elevernas lärande, sociala och kognitiva utveckling, inläring, samt specialpedagogik

s. 74 ” – evidensbaserade undervisningsmetoder och sambandet mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet”

Malmö universitet anser att målet är alltför snävt formulerat för att kunna tillämpas förutom på mycket specifika och begränsade kunskapsområden. För en väldigt stor del av den undervisning som bedrivs i svensk skola och förskola idag saknas de facto ”evidensbaserade” metoder på det sätt som föreskrivs i utredningen.

– Undervisningsmetoder baserade på forskning och beprövad erfarenhet.

I sammanhanget vill Malmö universitet även påtala en avsaknad av vetenskapsteori och kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder i föreslaget innehåll i den utbildningsvetenskapliga kärnan, enligt tidigare beskrivning.

1.6 Förslag till förordning om ändring i förordning (2021:1336) om försöksverksamhet med kompletterande pedagogisk utbildning som leder till grundlärarexamen eller ämneslärarexamen

Malmö universitet önskar delge samma synpunkter avseende de konkreta målformuleringarna för utbildningsvetenskaplig kärna som under 1.5.

Konsekvenser (avsnitt 20)

Utredningens förslag om höjda antagningskrav kommer att leda till färre lärar- och förskollärarstudenter och därmed färre lärare och förskollärare. I det sammanhanget önskar Malmö universitet påtala att den förmodade förstärkningen av utbildningskvaliteten i svensk skola och förskola riskerar att undermineras av brister i den generella kompetensförsörjningen, om inte tillräckligt många lärare och förskollärare utbildas. Av detta följer en uppenbar risk för att behöriga och särskilt kompetenta lärare och förskollärare söker sig till särskilt attraktiva skolmiljöer och förstärker dessa, medan mindre attraktiva skolmiljöer blir hänvisade till att bedriva sina verksamheter med en potentiellt ökande andel obehöriga lärare och förskollärare.

Malmö universitet delar utredningens bedömning att mer ämnesstudier, mer inriktning på klassrumsledarskap och mer undervisning om skriv- och läsinläring på ett ännu bättre sätt kan förbereda studenterna på det kommande yrkeslivet. Däremot vänder sig Malmö universitet mot att detta i en generell mening ska komma till stånd med utgångspunkt i en utbildningsbas som utgörs av kognitionsvetenskap och evidens genererad genom specificerade kvantitativa

forskningsmetodiker. För att stärka lärarutbildningarna enligt ovan förutsätts en bred palett av kunskaper som också inbegriper ett professionellt och adekvat urval från den omfattande utbildningsvetenskapliga forskning som bedrivs inom andra discipliner och med andra forskningsmetoder.

Mia Rönmar
Rektor, Malmö universitet

Expedieras

DL-MAU-Beslut
Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se